

OD KOMITETU REDAKCYJNEGO

Wielki Głód z lat 1932–1933 to wydarzenie w historii Ukrainy szczególnie, a tragedia ta wywołuje do dzisiaj niezwykle żywe reakcje. Oddawana do rąk Czytelników publikacja, będąca zarazem siódmym tomem wspólnej serii wydawniczej „Polska i Ukraina w latach trzydziestych – czterdziestych XX wieku. Nieznane dokumenty z archiwów służb specjalnych” prezentuje materiały archiwalne polskich i sowieckich służb specjalnych dotyczące sytuacji na Ukrainie w tym dramatycznym okresie.

W latach reżimu stalinowskiego naród ukraiński doznał okrutnych represji. Dzisiaj można stwierdzić, że spośród wszystkich „bratnich republik” dawnego ZSRS, sowiecka Ukraina poniosła największe straty ludzkie. W dalszym ciągu pojawiają się pytania dotyczące przyczyn i okoliczności tej katastrofy, a w środowiskach naukowych wielu krajów trwają dyskusje mające na celu ich wyjaśnienie. Toczy się także spór o liczbę ofiar.

Jedno nie ulega wątpliwości: o klęsce głodu na Ukrainie w latach 1932–1933 nie wolno milczeć ani jej ignorować. Była ona ważnym ogniwem w łańcuchu katastrof, które dotknęły Europę w XX wieku. Odzwierciedleniem tego jest fakt, iż władze wykonawcze i ustawodawcze wielu państw przyjęły specjalne uchwały o uznaniu głodu w latach trzydziestych za ludobójstwo dokonane na narodzie ukraińskim. Dnia 28 listopada 2006 r. uczyniła to Rada Najwyższa Ukrainy, 16 marca 2006 r. Senat Rzeczypospolitej Polskiej, a 6 grudnia 2006 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej.

Wiedza dotycząca Wielkiego Głodu wciąż poszerza się, powoli stają się dostępne dokumenty ukazujące działalność najwyższego kierownictwa ZSRS w latach 1932–1933, sposób postępowania miejscowych aparatczyków, szczególnie tych pochodzących z partyjnej nomenklatury USRS. Wiedza ta pozwala zrozumieć mechanizm zbrodni, poznać narzędzia, za pomocą których stalinowski reżim niszczył ukraiński naród, motywując to potrzebą modernizacji społeczeństwa, a w rzeczywistości usiłując ostatecznie podporządkować i upokorzyć Ukrainę. Dostępne dokumenty wyraźnie ukazują doktrynalne i doraźne motywy, jakimi kierował się komunistyczny establishment, i pozwalają na odtworzenie ówczesnej sytuacji zarówno na makro, jak i mikropoziomie. Warto też pamiętać, iż dla różnych obszarów byłego ZSRS w latach 1932–1933 władze działały odmiennie, zgodnie ze specyfiką danego regionu.